

Sv. Lenart v Slovenskih goricah

IZ ZGODOVINE IN SEDANJOSTI ŽARIŠČA TUJSKEGA PROMETA V SLOV. GORICAH.

Pokrite z vinogradi, sadovnjaki in se-
lišči po pobočjih, s travniki po močvirnih
koristnih dolinah, z belimi viničarijami in
palmami po grebenih ter s krpami listna-
tih gozdov po obojnih obronkih se Slo-
venske gorice ponižno skrivajo za Muro.
Dravo in rošpoško-šentjursko cesto.
Edino pogoste baročne cerkve kličejo s
svojih razgledišč meščana, ki se pa u-
straši vsled prašne ceste skozi Košake
nadaljšnih korakov v pokrajino vrhov, gi-
banic in zaseke ter jo običajno mahne v
najbližji okoliški vinotoč.

Krajevna središča Slovenskih gorik le-
že, kakor Maribor, Ptuj, Ormož, Ljuto-
mer ali Gornja Radgona na periferiji. Sa-
mo Sv. Lenart se je mogel razviti kot o-
srednje krajevno središče slovenjgoriške
zemlje; kot tovarišica v cerkvenem ozi-
ru mu konkurira impozantna Sv. Trojica,
ki se za svojimi romarji razgleduje po
vseh goriških in dolenskih vrhovi.

Pri izlivu Gobovnice in Velke v Pesni-
co se širijo ob teh lepo tekočih yodah ve-
čje in nizke ravni, ki tvorijo naravno
torišče prebivalstva iz območja Gobov-
nice, Velke, deloma tudi Drvanje, ter sre-
dnje Pesnice in južno od nje ležečih go-
ric. Mokrota onemogoča nastoj selišča
na teh drugače enotnih ravninah; nizka
lega (izpod 240 m) pa izključuje iz ravnin
in okolice vinograde, deloma tudi sadov-
njake ter izoblikuje v njih enoličnost in
mir, iznad katerega pa se bohotno dviga-
jo gorice Zavrh, Strmi breg na jugu, Ga-
steraj in Porčič pa na severu, da tako z
vseh strani čuvajo v pokrajini slovenje-
goriški izraz v mozaiku kultur in v hre-
penenju po veselju. Travnistvo v mokrih
dolinah, njihve na položno proti potokom
se znižujočih hrbti, pa omogočajo na
mejah travniških in poljskih, deloma tudi
gozdnih kultur razvoj cvetočih vasi. Lor-
manje čuva pot iz Sv. Lenarta v Hrasto-
vec in kaže Gobovnici pot v Pesnico. Že-
tarjeva je pesniško mostišče proti Sv.
Rupertu; Porčič in Radehova navajata
romarje k Sv. Trojici. Radehova sama pa
usmerja cesto na Ptuj. Vse vasi ležijo na
mejah, do katerih sežejo poplave Pesni-
ce, Gobovnice in Velke. Z vsako kmetijo
združeni okolji dajejo pokrajini že srednje
podonavski živinorejski značaj, še bolj pa
lepe črede konj, goveda in svinj, ki se pa-
sejo na pesniških tratah in ki dajejo mir-
ni in enolični ravnici samosvoje obilje.
Nad čredami pa čuvata lormanjski in že-
tarjevski barovčin, od katerih slovi prvi
po ubrani pastirski trombi, medtem ko se
žetarjevski ponaša z največjimi čredami.

In od tega amfiteatra vasi se vlečejo
proti severu deloma gozdnati, deloma vi-
nogradniški goriški obronki na Nardo, v
Žerjavce in Gasteraj. Na grebenu pa, ki
se vleče proti Pesnici med dolno Gobov-
nico in Velko, leži Sv. Lenart na mestu,
kjer se začne ta greben zniževati in pre-
dno pade k Velki, Pesnici in Gobovnici.
Na vznožju grebenov na prehodu v mo-
kre ravni ga amfiteatralno obkrožajo
že imenovane vasi Porčič, Radehova,
Žetarjeva in Lormanje. Topografski vrh
trga se naslanja na pokopališče pod sen-
čnim gozdom, odkoder se širi trg proti
jugu mimo cerkve do ponosnega Sokol-
skega doma in brneče šentlenarske elek-
trarne. To glavno cesto prekrži nad cer-
kvijo povprečna cesta vzhod-zahod; pre-
ko dveh klancev: mimo nekdanje trške
bolnišnice, ki predstavi tujcu lisico nad
vratmi, to je grb Herbersteinov, s Hra-
stovca, do Narodnega doma navzgor, da
se spusti navzdol do vabljive Retzerjeve
gostilne. Pri Retzerju se ceste križajo na
vzhod k Sv. Trojici, na sever pa k idilič-
nemu Škrjančkovemu gaju, da se pri ko-
šatem gabru razcepijo k Sv. Jurju in k
Sv. Ani.

Dolge vrste palm, ki so se vrstile po
Sv. Lenartu še v drugi polovici XIX. sto-
letja, so že popolnoma izginile, in danes
objemajo bahati trg samo še gozdovi
sadnega drevja, iznad katerega štrlijo v
jasno nebo raznolike stene in strehe trš-
kih hiš, nad katerimi pa zopet kraljujeta
na obzoru cerkev in Sokolski dom. S te-
ga poseljenega in porastlega grebena va-
bi na božjo pot Sv. Trojica na vzhodnem
sosednem in višjem grebenu; Sv. Anton
in Sv. Andraž kažeta pot v vinogradni-

ški raj Prlekije okoli Jeruzalema; Sv.
Barbara podaja roko Dravskemu polju
pod Mariborom, Sv. Urban nad Maribo-
rom pa odpira vrsto kobanskih kop z
vse obvladujočim Žavcerjevim vrhom.
Južno ob Kobanskega leži vremenski pre-
rok Slovenskih gorik, Pohorje, široko od-
prto s Klopnim vrhom na severu in Veli-
kim vrhom na jugu; oba krajnika pa ve-
žeta Sedovec in Žigertov vrh. Iz sever-
nih Slovenskih gorik pa se ozira na
skrajni, južni Sv. Lenart Marija Snežna.
Vse te vabljive mejnike s horizonta pa
združujejo s Sv. Lenartom gorice, izmed
katerih neodoljivo mikajo tujca od
Maistra opevani Zavrh in Strmi breg.

Sv. Lenart sam na sebi je trg, katere-
mu prijetno manjkajo večini naših trgov
lastne prevelike množine prahu. Solid-
nost gostiln daje v zvezi s prirodo v o-
kolici stvarno podlago za razvoj letovi-
šča. Pestra zunanost stavb onemogoča
sicer splošno slovensko tržko enoličnost;
od lesenjače do moderne meščanske vile
in od v sebe zaprtega pomožnega graj-
ščinskega poslopja iz baročne dobe do
družinske hiše z narodno ornamentiko in
arhitekturo v notranjosti kažejo poslopja
današnje miselnost in preteklost tržanov.
Zlasti so zanimivi mnogovrstni podboji
in prizmatična masivnost nekaterih stavb.
Samosvoja pa sta dimnika na hiši dr.
Ilavniča z gotkim vrhom. Po staroslo-
vanski navadi v družabne celice usmer-
jeno ljudstvo skrbi za medsebojno dobro
voljo in poročevalsko službo vsakodne-
vnih novic tržkega javnega in zasebnega
življenja. Kot Slovenjgoričani sploh, ta-
ko so tudi šentlenarčani ljudje kontra-
stov: pivci in abstinenti, dobrovoljni in
hudi, gostoljubni in škodoželjni, bogabo-
ječni in svojevredni; vse njihove duševne
osobine pa nadvlada težnja po veselju in
razpoloženju, tako da postanejo tujcu
trajno simpatični. Med tem epikurejskim
prebivalstvom vestno skrbi za sedanost
trški župan, za osvetlitev preteklosti sta-
rešina sodišča, za bodočnost pa duhovni
svetnik, dekan.

Za pestrost počestnega življenja in za
promet z oddaljeno železnico skrbijo šte-
vilni, zlasti tovarni avtomobili, katerim
se mora vedno bolj umikati konjska in
goveja vprega. Ta vprega je še zadnji od-
sev nastoja šentlenarskega trga. Mura je
od madžarske invazije dalje ostro ločila
Prekmurje in Prlekijo. Državnopravna
pripadnost je Prlekijo prometno navajala
med drugim zlasti na Maribor. Dolge po-
ti iz Prlekije pa radi številnih klancev
in radi glinaste in lajtovske podlage obi-
čajno slabe ceste ni bilo mogoče končati
v enem dnevu. Vozniki in vprega so pre-
kinjali dnevno vožnjo na mestu današnje-
ga Sv. Lenarta, ki je kot priprošnjik vo-
znikov in vprežne živine čvjal nad sreč-
nim potekom in koncem vožnje. Kot po-
stajališče prometa na progi Maribor -
Prlekija se je Sv. Lenart razvil, bil cer-
kveno podružnica Jarenine, dokler se ni
v XIV. stoletju preko vikarijata osamo-
svojil. Današnja cerkev kaže na gotški
nastoj in baročni razvoj. Politično - zgo-
dovinsko je odločilno vplival na Sv. Le-
nart hrastovski gozd, in to zlasti Her-
bersteini. V zvezi s Hrastovcem, katere-
ga upravno dedščino je prevzel Sv. Le-
nart po zlomu fevdalizma, je postal tudi
Sv. Lenart slaven kot mesto najbolj krvo-
ločnih čarovniških procesov v Sloveniji.

Trg sam pa je postal z okoliško Rade-
hovo bolj znan kot torišče skakačev. O
šentlenarskih skakačih poroča Janez Rop-
ser iz Ptuja, da so začeli pri Sv. Lenartu
1599 staviti kapelo božjega groba, kamor
je prihajalo ljudstvo v tisočih vsako so-
boto zvečer in so se pri tej priliki vršila
pri skakaških obredih vse mogoča gre-
šna in praznoverna početja. Slično govo-
ri tudi drugi vir prošt Jakob Rosolenz, ki
poroča o uničenju omenjene kapele bož-
jega groba (6. I. 1600), ki se je nahajala
»ne daleč od trga«. V zvezi s temi poro-
čili in v zvezi z ljudskimi ladinjskimi ime-
ni je bila skakaška kapela na današnji
Perkafari, kjer so se tudi vršili skakaški
obredi. Mišljenje pa, da so skakači bili o-
sredotočeni na Radehovo, je osnoval Ja-
nisch, ko je iskal mesto kapele na mestu
nekdanjega, dozdevnega gradu v Rade-

Mala se j' rodila Janja.

Mati boža jo in peva:
»Pazi dobro, dete malo,
ko dorasteš, pa boš znalo:
Brez ALBUSA ni pranja!«

Perilo in obleke dojenčkov in dece se pero navadno vsaki teden.
Za to opravilo je najbolj pripravno ALBUS-TERPENTINOVO MILO
v komadih po pol kilograma. Ni samo izdatno, temveč je poleg tega
tudi jamstvo, da se perilo in dečja obleka tudi desinficirajo. V interesu
vsake dobre matere je, da uporablja

ALBUS-Terpentinovo milo.

lovi, in oprt na ponovne prošnje šentle-
narčanov začetkom XVII. stoletja, da ra-
di raznih čudežev zgradijo kapelo, potem
ko jo je prvotno reformacijska komisija
razrušila, v Radehovi. Zadnji čudež, na
katerega opirajo šentlenarčani prošnjo
za zgradbo kapele, in ki klasično kaže
mišljenje nekdanjih tržanov, opisujejo so-
dobniki sledeče: »Leta 1609 je prišlo mno-
go tisoč miši, velikih kot še nikdar, in
požrlo v temelju mnogo njiv z ječmenom
in ržjo. Potem, ko so se podale preko vo-
de v vinograde, so v vodi utonile; voda
jih je zanesla na eno mesto, kjer jih je bi-
lo za dva ribiška čolna, ki sta jih odpe-
ljala. Ko pa so ljudje obljubili Mariji v
Podlehniku svečo, so se miši porazgubi-
le.« Vse te, na slične čudeže oprte, pro-
šnje na sekovsko škofijo so ostale narav-
no brezuspešne; njih utemeljevanje pa je
značilno za skakaško miselnost šentle-
narskih pradedov.

Današnji šentlenarčani nimajo več po-
dobnih želj; nje zanimajo poleg družab-
nih, predvsem gospodarska vprašanja.
katera rešujejo (avto-promet, kredit, elek-
trika) po inicijativnim vodstvom župana
dr. Goriška. Odprto je do danes še vpra-
šanje vodovoda in kopališča, dvoje vpra-
šanj, katerih rešitev utemlji in zagura
pomen in bodočnost Sv. Lenarta kot leto-
višča.

V srednji tercierni dobi so pljuskali
valovi sarmatskega morja v šentlenarski
pokrajini, ki je predstavljala na črti Hlap-
je - Sv. Lenart - Metava morsko obalo.
Eventuelne miocenske plaže se k Sv. Le-
nartu ne bodo več vrnile. Vabljiva po-
krajina, ki radi svoje samovrstne lepote
in radi razpoloženja njenih prebivalcev
zasluži več obiska kot dosedaj, pa bi z
vsaj nekoliko urejenim kopališčem zlasti
v poletnih mesecih magnetično pritegnila
k sebi miru, zelenja, solca in prirodnega
življenja željnega in potrebnega meščana.
Tujskoprometni pomen Maribora obstoji
v tem, da ima raznoliko, srednjegorsko,
poljsko in goriško okolico. Radi svojih
prometnih zvez je Sv. Lenart poklican,
da postane žarišče in pobornik tajskega
prometa v Slovenskih goricah, in voditelj
tujcev po naši rajski goriški zemlji. Job.

Žrtvu tigra

V živalskem vrtu v Los Angelesu se
je odigral strahovit prizor. Neki 12letni
deček, ki je prišel v spremstvu svoje
matere, je prvič v svojem življenju vi-

del tigre. Hotel si je ogledati zver prav
od blizu. Zato je celo vtaknil glavo sko-
zi ograjo kletke, kar je postalo za mla-
dega nepredvidneža strašno usodepolno.
Še predno je prihitel sluga, da dečka od-
strani, je že planil nanj razjarjeni tiger in
ga s svojo šapo tako udaril po glavi, da
je bil takoj mrtev. Grabežljivi zverini so
mogli iztrgati dečkovo truplo šele po-
tem, ko so jo ubili z dvema streloma.
Mati, ki je bila priča strašne smrti svo-
jega sina, je zblaznela in so jo morali
prepeljati v umobolnico.

Rekordna žetev sladkorne pese v Evropi

Glasom zadnjih statističnih proraču-
nov bo letošnja žetev sladkorne pese v
Evropi na 2.951.000 ha posejane
površine tako ogromna, da bo dala
9.874.000 ton surovega sladkorja, za
1.564.000 ton ali 19% več nego lani. Ker
je produkcija pred vojno znašala okrog
8.25 milijonov ton, bo torej letošnja kam-
panja za 1.5 milijonov ton večja nego
pred vojno. V naši državi bo glasom ob-
vestila generalne direktije državnih že-
leznic letos pridelanih 83.000 vagonov po
10 ton sladkorne pese, ter bo dalo 9500
vagonov sladkorja.

Radio in vreme

V zadnjih letih so tudi meteorologi za-
čet z vračati krivdo za abnormalne vre-
menske razmere na radio. Iz tega raz-
loga so se učenjaki pobliže lotili prouče-
vanja upliva radia na vreme. Proučili
so vremenska poročila iz celega zadnje-
ga stoletja, ko še ni bilo radio-aparatov,
in našli so, da je vreme vedno bilo ena-
ko hudomušno kot je še danes. V pri-
meri z ogromnimi količinami električne
energije, ki se v atmosferi trošijo zača-
sa neviht, naravnost izginjajo eterski
potresljaji, ki jih povzročajo vse radio-
postaje sveta. Radio ne more uplivati na
vreme, pač pa slabe vremenske prilike
zelo motijo radio-oddaje in sprejeme.

Samomor francoskega admirala

PARIZ, 12. septembra. Načelnik vo-
jaškega kabineta nekdanjega predse-
dnika republike Loubeta, podadmiral Hu-
guet, je izvršil včeraj v hipni duševni
zmedenosti samomor.